

Veiligheid Voorop

10 actiepunten voor veiligheid

Een initiatief van:
VNO-NCW
VHCP
VNCI
VNPI
VOTOB

Nationale beeldbank/Rene du Chatenier Fotografie

VNO-NCW

VERBOND VAN HANDELAREN IN CHEMISCHE PRODUCTEN

VNCI

NETHERLANDS
PETROLEUM
INDUSTRY
ASSOCIATION

VERENIGING
NEDERLANDSE
PETROLEUM
INDUSTRIE

VOTOB

Vooraf

Veiligheid staat voorop in bedrijven die grootschalig met gevaarlijke stoffen werken¹. VNO-NCW, VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB² nemen het initiatief om tien acties te gaan uitvoeren om de veiligheid in die bedrijven nog verder te verbeteren.

Bedrijven die grootschalig met gevaarlijke stoffen werken hebben te maken met Europese veiligheidsrichtlijnen die in Nederland zijn vertaald in het Besluit risico's zware ongevallen (BRZO). De BRZO-bedrijven moeten onder andere een veiligheidsbeheerssysteem (VBS) maken.

Veel BRZO-bedrijven vinden dat veilig omgaan met gevaarlijke stoffen voor hen onderdeel van een solide veiligheidscultuur moet zijn. Dit betekent dat de leiding en elke werknemer in het bedrijf in denken en handelen veilig werken voorop plaatst. Met andere woorden, het moet in de *hearts and minds* van iedereen in het bedrijf aanwezig zijn. Deze bedrijven werken er ook aan om hun veiligheidsprestaties continu te verbeteren. Daardoor wordt de veiligheid op een bedrijf groter. Een veiligheidscultuur laat zich echter niet vangen in gedetailleerde wettelijke voorschriften.

Een goede veiligheidscultuur is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van individuele bedrijven, zodat alleen zij door de overheid kunnen worden aangesproken op naleving van wetten en regels. De brancheorganisaties willen hun leden echter wel behulpzaam zijn bij het verbeteren van de veiligheid en hebben tien acties geformuleerd. Belangrijke elementen daarbij zijn het stimuleren van betrokken leiderschap, een hoogwaardige uitvoering van het veiligheidsbeheerssysteem, het uitwisselen van kennis en ervaring, en kwalitatief goed opgeleide werknemers. Deze acties moeten ertoe leiden dat de veiligheidscultuur in BRZO-bedrijven over de gehele linie verbetert. Dat moet tot minder incidenten leiden. Een solide veiligheidscultuur betekent ook dat BRZO-bedrijven niet alleen zelf continu met veiligheid bezig zijn, maar dit ook eisen van bedrijven waarmee zij in de keten zaken doen zoals toeleveranciers en aannemers.

Met dit initiatief anticipeert het bedrijfsleven ook op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. In dat kader wordt gesproken over het opnemen van maatregelen in het veiligheidsbeheerssysteem om de veiligheidscultuur te evalueren en te verbeteren.

De brancheorganisaties willen aan de samenleving laten zien hoe het staat met de ontwikkeling van de veiligheid in BRZO-bedrijven. Daarvoor is het de komende tijd

¹ Het gaat hier grosso modo om de 500 bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen, een implementatie van de Europese richtlijn Seveso II.

² Verbond van Handelaren in Chemische producten (VHCP), Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI), Vereniging Nederlandse Petroleum Industrie (VNPI) en Vereniging van Onafhankelijke Tankopslagbedrijven (VOTOB), verder te noemen: de brancheorganisaties.

nodig om in samenspraak met deskundigen van bedrijven en betrokken overheden indicatoren en standaarden te ontwikkelen die dat zichtbaar maken. Naast de bestaande rapportages van de BRZO-inspectiediensten willen de branches met name zichtbaar maken hoe het staat met de kwaliteit van de uitvoering en hoe de veiligheidscultuur bij de Nederlandse BRZO-bedrijven zich ontwikkelt. Het bedrijfsleven gaat er wel vanuit dat er binnen afzienbare tijd een beperkt aantal Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) voor BRZO-bedrijven komt waarmee de dialoog daarover kan worden gevoerd.

De brancheorganisaties willen aansluiten bij de reeds bestaande praktijk van bedrijven die veel aan verbetering van hun veiligheidscultuur doen. Deze bedrijven kunnen als voorbeeld en kennisbron fungeren voor andere bedrijven. Nederland kent reeds in elke regio samenwerkingsverbanden van bedrijven waar praktisch over verbetering van de veiligheid wordt nagedacht en gesproken, de zogenaamde veiligheidsnetwerken. Een goed voorbeeld is Deltalinqs University in het Rijnmondgebied, waarbij praktisch alle BRZO-bedrijven uit die regio aangesloten zijn. Het bestaan van deze veiligheidsnetwerken en het initiatief van de brancheorganisaties moet er toe leiden dat nog meer bedrijven van elkaar leren en meedoen met dergelijke initiatieven.

'Veiligheid Voorop' is samengevat een initiatief dat er toe moet leiden dat een solide veiligheidscultuur de standaard wordt in alle bedrijven die grootschalig met gevaarlijke stoffen werken.

Kern van een solide veiligheidscultuur

Hieronder worden de kernelementen van een solide veiligheidscultuur aangegeven en toegelicht. De leden van de VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de daaruit voortvloeiende acties. Hun brancheorganisaties zullen dat waar mogelijk bevorderen en ondersteunen.

1. Betrokken leiderschap.
2. Excellent uitvoering van het veiligheidsbeheerssysteem door:
 - a. continu verbetering van de kwaliteit van het systeem en de uitvoering daarvan,
 - b. meten van de veiligheidsprestaties, en
 - c. versterken van competenties.
3. Actieve veiligheidsnetwerken voor betere veiligheidsprestaties.
4. In de keten alleen zaken doen met bedrijven die ook een solide veiligheidscultuur hebben.

1. Betrokken leiderschap

Een goede veiligheidscultuur staat of valt met goed leiderschap. Goed leiderschap betekent dat directie en management bewust kiezen voor veiligheid als topprioriteit in alle bedrijfsactiviteiten en dit zelf consequent tonen in hun eigen handelen. Directie en management moeten borgen dat veiligheid voor alle werknemers en de omgeving leidend is in de activiteiten

van het bedrijf. In een *veiligheidsverklaring* kunnen directie en management het doel en de richting van het veiligheidsbeleid voor werknemers, aannemers en leveranciers van diensten, en voor de omgeving duidelijk maken.

Actie 1

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB bevorderen dat hun leden goed leiderschap in praktijk brengen.

2. Excellente uitvoering van het veiligheidsbeheerssysteem

a. Continue verbetering van het systeem

Een veiligheidsbeheerssysteem bevat afspraken (onder meer over taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en competenties) die een maximale veiligheidsprestatie moeten waarborgen. Een hoge kwaliteit van de beschrijving conform de geldende uitgangspunten en de consequente uitvoering van het veiligheidsbeheerssysteem is daarvoor onontbeerlijk. Bedrijven dienen dit intern te borgen.

Naast interne controles van het veiligheidsbeheerssysteem vergroot beoordeling door derden de transparantie van het bedrijf waar het 'het veiligheidsmanagement' betreft. Voor een onafhankelijke toets zijn diverse mogelijkheden denkbaar waaruit bedrijven kunnen kiezen:

- toets door deskundigen van andere bedrijven in de branche;
- certificatie van het veiligheidsbeheerssysteem met beoordeling daarvan door een onafhankelijke derde;
- toets en advisering door deskundigen van de overheid.

Actie 2

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB bevorderen dat hun leden de kwaliteit van hun veiligheidsbeheerssysteem continu verbeteren.

b. Meten van de veiligheidsprestaties

De kwaliteit van een veiligheidsbeheerssysteem komt tot uiting in de uiteindelijke veiligheidsprestatie van het bedrijf. Om de veiligheidsprestatie te meten en de werking van het veiligheidsbeheerssysteem te verbeteren zal het betrokken bedrijfsleven een aantal indicatoren ontwikkelen die gemonitord zullen worden.

Internationaal bestaan reeds veel gehanteerde parameters in de industrie. Te denken is aan de OHSAS 18001³-definitie voor werkgerelateerde veiligheid en gezondheid, total recordables frequency (aantal ongelukken per miljoen gewerkte uren van eigen personeel+aannemers), API754⁴ of vergelijkbare CCPS definitie voor procesveiligheid en LOPC (Loss of Primary

³ Occupational Health & Safety Advisory Services

⁴ American Petroleum Institute

Containment > 100 kg). Naast parameters die betrekking hebben op incidenten, kan het ook van belang zijn om ziekteverzuim en gevallen van beroepsziekten mee te nemen. Een hoog ziekteverzuim of veel gevallen van beroepsziekten zijn indicaties dat er gebreken zijn in de organisatie of dat er iets mis is met de bedrijfs- of afdelingscultuur. Dit heeft een negatieve invloed op de algemene veiligheid van het bedrijf.

Actie 3

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB gaan elk met hun leden na welke gegevens zij gaan verzamelen om de veiligheidsprestaties op brancheniveau te monitoren.

Actie 4

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB vragen hun leden om deze gegevens jaarlijks aan hun brancheorganisatie te verstrekken.

Actie 5

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB zullen op basis van deze gegevens de voortgang van de veiligheidsprestaties geaggregeerd en op brancheniveau jaarlijks publiceren.

c. Versterken van competenties

Een goede opleiding van werknemers is essentieel om veilig met gevaarlijke stoffen te werken en om bij incidenten adequaat op te treden. Elke betrokken werknemer moet daarom een passende opleiding hebben genoten van goede kwaliteit. Regelmatige bijscholing en praktijkoefening moeten ervoor zorgen dat de kennis, ervaring en vaardigheden van werknemers op peil blijven. Het management moet er voor zorgen dat de competenties van de werknemers aantoonbaar op orde zijn. Ook de werknemers zelf dragen daarbij een eigen verantwoordelijkheid.

Actie 6

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB bevorderen dat hun leden ervoor zorgen dat hun betrokken werknemers beschikken over de vereiste competenties voor een veilige uitoefening van hun werkzaamheden.

Actie 7

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB bevorderen dat het onderwerp veiligheid in Nederlandse opleidingen een kwalitatief hoogwaardige plaats heeft.

3. Actieve veiligheidsnetwerken voor betere veiligheidsprestaties

In Nederland heeft het bedrijfsleven voor de regio's Rijnmond, ZuidWest Nederland, Amsterdam, Limburg en Eemshaven/Delfzijl veiligheidsnetwerken opgezet met het doel de veiligheid op de bedrijven te vergroten door onderlinge kennisuitwisseling en gerichte opleiding. Een voorbeeld is de Deltalinqs University. In deze veiligheidsnetwerken brengen bedrijven ook de

leerpunten van incidenten in, zodat andere bedrijven hiervan kunnen leren. Daarnaast leren bedrijven van elkaar hoe men het veiligheidsbeheerssysteem heeft ingericht en hoe men de veiligheidscultuur kan bevorderen.

Actie 8

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB zullen hun leden stimuleren zich aan te sluiten bij een veiligheidsnetwerk en daarover communiceren.

Actie 9

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB zullen het functioneren van veiligheidsnetwerken waar mogelijk versterken.

4. In de keten alleen zaken doen met veilige bedrijven

Goed veiligheidsmanagement betekent dat bedrijven die grootschalig omgaan met gevaarlijke stoffen niet alleen zelf bezig moeten zijn met veiligheid, maar dit ook moeten vragen van bedrijven waarmee zij in de keten zaken doen, zoals toeleveranciers en aannemers en dienstverleners. Het ligt immers voor de hand dat een bedrijf dat veiligheid belangrijk vindt, deze houding ook wil aantreffen bij de bedrijven waarmee het zaken doet. Grote bedrijven zullen hun zakenpartners daarbij moeten ondersteunen. Op deze manier wordt een brede uitstraling van deze aanpak verwacht: er ontstaat een effect van bedrijven in de keten die aan elkaar hoge eisen stellen met betrekking tot veiligheid.

Actie 10

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB zullen hun leden stimuleren om er zich binnen Nederland in de keten van te vergewissen dat de bedrijven waarmee zij zaken doen een solide veiligheidscultuur hebben.

Tijdpad

In het voorgaande zijn 10 acties van het betrokken bedrijfsleven genoemd die ertoe moeten leiden dat de kernelementen van een goede veiligheidscultuur voortvarend worden geïmplementeerd, waar nodig verbeterd en op het juiste niveau worden gehouden.

De VHCP, VNCI, VNPI en VOTOB zullen ieder voor hun branche:

- deze acties uiterlijk op 1 november 2011 hebben uitgewerkt in een plan;
- per 1 januari 2012 starten met de registratie van de gegevens;
- per 1 juli 2013 en daarop volgende jaren rapporteren over de voortgang van de veiligheidprestaties.
- na twee jaar rapportage in 2015 dit "Veiligheid Voorop" initiatief evalueren.

Rapportage

VNO-NCW zal de voortgang van genoemde acties in een jaarlijks overleg met het betrokken bedrijfsleven bespreken en hierover verslag uitbrengen aan de Minister van Infrastructuur en Milieu, de Minister van Veiligheid en Justitie, de Minister van Economische zaken, Landbouw & Innovatie, de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Den Haag, september 2011

VNO-NCW

Mr. B.E.M. Wientjes, voorzitter

Vereniging van Handelaren in Chemische Producten
mr. P.C.J. van der Slikke, voorzitter

Vereniging Nederlandse Chemische Industrie
W. Fuhrmann, voorzitter

Vereniging Nederlandse Petroleum Industrie
Drs. D. Benschop, voorzitter

Vereniging van Onafhankelijke Tankopslagbedrijven
I. B. Siemons, voorzitter